

Státní služba

Listopad 2015

Zákon o státní službě upravuje v § 108 institut služebního volna k individuálním studijním účelům (dále jen „studijní volno“). Podle tohoto ustanovení státnímu zaměstnanci přísluší v kalendářním roce studijní volno v rozsahu šesti dnů výkonu služby.

- Studijní volno
- Časté a opakující se dotazy k úřednické zkoušce podle zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě

Studijní volno

Čerpání tohoto volna nařizuje písemně služební orgán a stanovuje jeho individuální vzdělávací cíl. Za dobu čerpání studijního volna se státnímu zaměstnanci nekrátí plat.

Uvedený institut je promítnutím zájmu na profesionálním výkonu státní správy, jehož předpokladem je odpovídající kvalifikace státních zaměstnanců. Doplňování a rozšiřování znalostí státního zaměstnance je s výkonem služby neodmyslitelně spojeno. Zákon o státní službě je zajišťuje několika způsoby. Studijní volno, které je předmětem tohoto článku, má státnímu zaměstnanci poskytnout časový prostor pro jeho vlastní iniciativu k rozšiřování znalostí studiem.

Studijní volno je někdy vnímáno jako čistý benefit poskytovaný státnímu zaměstnanci a je přirovnáváno k dovolené. Srovnání s institutem dovolené však není na místě, a to jak z hlediska účelu volna, tak z hlediska podmínek jeho udělení, respektive jeho „nárokovosti“. Dovolena slouží k odpočinku státního zaměstnance a služební orgán je povinen ji nařídít, aniž by byl zároveň oprávněn kontrolovat, kde, jakým způsobem a za jakým účelem tuto dobu státní zaměstnanec využívá. Institut studijního volna slouží výlučně ke studijním účelům.

Čerpání studijního volna povoluje na žádost státního zaměstnance služební orgán. Tento druh volna podle stávajícího výkladu nelze nařídít z moci úřední (byť je v § 108 zákona o státní službě použito slovo „nařizuje“). Pokud totiž služební orgán považuje za nezbytné, aby státní zaměstnanec absolvoval vzdě-

lávání k získání znalostí potřebných pro výkon služby, má možnost využít institut prohlubování vzdělání, který se zaměřuje na další odborný růst státního zaměstnance v jím vykonávaném oboru služby. V takovém případě rozsah vzdělávání určuje služební orgán, přičemž je oprávněn stanovit místo, čas a způsob vzdělávání (například vyslání státního zaměstnance na konkrétní kurz či školení, a to případně i v režimu vyslání na služební cestu). Náklady na toto vzdělávání nese služební úřad.

Z § 108 ani z dalších ustanovení zákona o státní službě naproti tomu nelze dovodit, že by služební orgán mohl, kromě stanovení individuálního vzdělávacího cíle a délky (doby) studijního volna, stanovovat například místo čerpání studijního volna nebo způsob studia (druh, formu, metody), neboť zákonná úprava nepředpokládá, aby byly státnímu zaměstnanci stanovovány jakékoliv další povinnosti včetně výdajů. Studium v rámci studijního volna podle § 108 zákona o státní službě vy-

chází z iniciativy státního zaměstnance a ten také dobrovolně nese případné náklady se studiem spojené.

Možnosti využití

Zákon o státní službě nevymezuje pojem „individuální studijní účely“, k nimž studijní volno státnímu zaměstnanci přísluší. Musí ovšem jít o takové vzdělávání, jež směřuje k získání kompetence, kterou státní zaměstnanec sice aktuálně nezbytně nutně nepotřebuje pro výkon služby na příslušném služebním místě, ovšem která tím, že rozšíří jeho znalosti a dovednosti, státnímu zaměstnanci umožní obnovit, udržet nebo v obecném smyslu prohloubit či zvýšit si kvalifikaci, jež je v zájmu státní služby. Tento zájem je třeba hodnotit nejen z hlediska konkrétního útvaru nebo služebního úřadu, v němž je státní zaměstnanec zařazen, ale též z pohledu státní správy jako celku. Kompetence získávané na základě studijního volna může státní zaměstnanec využít i pro případný budoucí kariérní postup.

Typickým příkladem vhodného a účelného čerpání studijního volna je příprava státního zaměstnance na úřednickou zkoušku nebo například získávání jazykových znalostí či takzvaných měkkých dovedností. Dále je možné jeho využití, pokud si státní zaměstnanec zvyšuje kvalifikaci studiem na vyšší odborné nebo vysoké škole, aniž by byl pro toto studium zvolen režim dle § 109 a následujících, zákona o státní službě.

V tom, jaký druh, formu a metody studia zvolí, není státní zaměstnanec omezen. Může jít o samostudium z vlastní či zapůjčené literatury (zapůjčené i služebním úřadem), může jít i o účast na kurzu či školení, pokud ji bude hradit

ze svých vlastních zdrojů (služební úřad nese náklady pouze na plat poskytovaný v době studijního volna).

Žádost

Žádost o povolení studijního volna podává státní zaměstnanec služebnímu orgánu. Žádost musí mít náležitosti stanovené správním řádem (identifikační údaje, vymezení předmětu žádosti). Státní zaměstnanec musí v žádosti vymezením rozsah požadovaného studijního volna a uvést individuální vzdělávací cíl, kterým je, jak vyplývá z výše uvedeného, získání určité kompetence. Je vhodné, aby státní zaměstnanec dále uvedl, jakým způsobem bude studovat. Řádné odůvodnění žádosti je předpokladem jejího kladného vyřízení.

Rozhodnutí

Na rozhodování o povolení studijního volna se v souladu s § 159 odst. 1 písm. k) bod 2. zákona o státní službě vztahují ustanovení o řízení ve věcech služby, služební orgán je tedy nemůže přenést na představené.

Ve výroku rozhodnutí služební orgán vymezení rozsah poskytnutého volna (uvede konkrétní dny, kdy bude volno čerpáno) a stanoví individuální vzdělávací cíl studijního volna. Způsob studia, navrhovaný státním

zaměstnancem, může služební orgán uvést v odůvodnění rozhodnutí.

Na rozhodování o udělení studijního volna se vztahují základní zásady činnosti správních orgánů uvedené v části první správního řádu, zejména povinnost dbát, aby přijaté řešení odpovídalo okolnostem daného případu a aby při rozhodování skutkově shodných nebo podobných případů nevznikaly nedůvodné rozdíly. Všechny úvahy je služební orgán povinen uvést v souladu s § 68 odst. 3 správního řádu v odůvodnění rozhodnutí o povolení studijního volna podobně, jako je povinen se vypořádat s celým obsahem žádosti státního zaměstnance.

Při rozhodování o povolení studijního volna posuzuje služební orgán vždy vhodnost a účelnost studijního volna. Posoudí, zda navrhované vzdělávací aktivity povedou ke splnění navrhovaného vzdělávacího cíle a zda je navrhovaný vzdělávací cíl v souladu se zájmem státní služby. Služební orgán přihlédne k oboru služby, který státní zaměstnanec vykonává, k působnosti služebnímu úřadu a útvaru, ve kterém je státní zaměstnanec zařazen, může přihlédnout i ke služebnímu hodnocení státního zaměstnance, zejména k hodnoceným oblastem znalosti a dovednosti a výsledky vzdělávání, a šířeji i k úkolům, koncepcím a cílům služebnímu úřadu

a k trendům vzdělávání ve státní správě. Nejsou-li vhodnost a účelnost studijního volna dány, služební orgán studijní volno nepovolí a státní zaměstnanec může získávat zamýšlenou kvalifikaci pouze ve svém volném čase.

Služební orgán při rozhodování zohledňuje zájem na řádném výkonu státní služby a přihlíží k aktuálnímu stavu plnění úkolů služebnímu úřadu, k aktuálnímu počtu státních zaměstnanců, jejich vzájemné zastupitelnosti a podobně. Pokud by čerpání studijního volna bránilo řádnému plnění úkolů služebnímu úřadu, služební orgán je nepovolí. Své zamítavé rozhodnutí je povinen těmito skutečnostmi řádně odůvodnit. Proti rozhodnutí služebnímu orgánu je možné se odvolat dle ustanovení § 81 a následujících správního řádu.

Čerpání studijního volna

Studijní volno lze čerpat v celé délce šesti dnů i po jednotlivých dnech, ovšem jeho nevyčerpaná část se nepřevádí do následujícího kalendářního roku.

Vzhledem k tomu, že zákon o státní službě neupravuje poměrné krácení rozsahu studijního volna, nevykonává-li státní zaměstnanec službu po celý kalendářní rok, lze dovodit, že maximální rozsah, v němž lze studijní volno čerpat, se poměrně nekrátí. ■

Časté a opakující se dotazy k úřednické zkoušce

V úřadu u nás pracují dva zaměstnanci, kteří mají vykonánu zkoušku odborné způsobilosti úředníka územního samosprávného celku. Tato zkouška se dle nařízení vlády skládá ze dvou částí, a to obecné a zvláštní. Osvědčení, kteří tito zaměstnanci obdrželi, je osvědčením o zvláštní odborné způsobilosti (tedy v rozsahu obecné i zvláštní části). Podle ustanovení § 36 odstavce 4 zákona o státní službě se „za rovnocennou obecné části úřednické zkoušky považuje obecná část zkoušky zvláštní odborné způsobilosti úředníka samosprávného celku“. Znamená to tedy, že má-li zaměstnanec úspěšně složenou zkoušku ze zvláštní odborné způsobilosti úředníka územního samosprávného celku (zkouška složena kolem roku 2000), lze mu přiznat složení obecné části úřednické zkoušky?

Ověřování zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků upravuje vyhláška č. 512/2002 Sb., o zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků, již předcházela vyhláška č. 345/2000 Sb., o ověřování zvláštní odborné způsobilosti zaměstnanců obcí, krajů, hlavního města Prahy, městských částí hlavního města Prahy a okresních úřadů, osob stojících v čele zvláštních orgánů zřízených na základě zvláštních zákonů a předsedů komisí, kterým byl svěřen výkon přenesené působnosti (vyhláška o zvláštní odborné způsobilosti). V principu však není podstatné, zda zkouška zvláštní odborné způsobilosti byla vykonána podle vyhlášky č. 345/2000 Sb.

anebo podle vyhlášky č. 512/2002 Sb., a její faktické vykonání je rovnocenné obecné části úřednické zkoušky ve smyslu ustanovení § 36 odst. 4 zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě

Pracuji na okresní správě sociálního zabezpečení, mám smlouvu na dobu neurčitou, ale nemám splněnou podmínku 4 roky, přečetla jsem si, že budu dělat obecnou zkoušku, ale budu dělat také druhou část zkoušky – zvláštní zkoušku?

Na váš dotaz sdělujeme, že nespĺňujete zákonný požadavek podle § 190 odst. 1 písm. d) zákona o státní službě (dále jen „zákon“). Podle ustanovení § 191 odst. 1 zákona máte nárok být

přijata do služebního poměru na dobu určitou, a to s trváním do 30. června 2017 a podle odst. 3 stejného ustanovení jste do tohoto termínu povinna úspěšně vykonat obecnou část úřednické zkoušky.

Podle § 196 odst. 2 zákona vznikem služebního poměru státních zaměstnanců podle § 191 a 192 zákona platí, že úspěšně vykonali zvláštní část úřednické zkoušky pro příslušný obor státní služby a služební orgán jim o tom vystaví osvědčení. Z toho vyplývá, že zvláštní část úřednické zkoušky pro příslušný obor státní služby vám bude ze zákona přiznána a budete mít povinnost vykonat pouze obecnou část úřednické zkoušky.

Budu muset skládat úřednickou zkoušku, a případně kterou část, když jsem do pracovního poměru nastoupila 14. 4. 2014 a smlouvu mám na dobu určitou? Víím, že zkoušku nebudu mít povinnou, ale ráda bych si ji udělala dobrovolně. Podle informací, které mi byly poskytnuty v zaměstnání, bych měla skládat pouze obecnou část úřednické zkoušky.

K dotazu sdělujeme, že v § 35 odst. 1 zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě (dále jen „ZSS“) je obecně uvedeno, že každý státní zaměstnanec je povinen úspěšně vykonat úřednickou zkoušku, což mu podle § 35 odst. 2 ZSS služební úřad umožní nejpozději před uplynutím doby trvání zkušebního poměru na dobu určitou. Existují však přechodná ustanovení zákona, která jsou vůči ustanovením obecným ve vztahu speciality a jejich aplikace tak má přednost. Konkrétně v ustanovení § 196 odst. 2 ZSS je uvedeno, že vznikem služebního poměru státních zaměstnanců podle § 191 ZSS a § 192 ZSS (což je váš případ) platí, že úspěšně vykonali zvláštní část úřednické zkoušky pro příslušný obor státní služby. Výslovnou povinnost vykonat ji (do 30. června 2017) však mají podle ust. § 191 odst. 3 ZSS toliko zaměstnanci uvedení v § 191 ZSS. Argumentací z opaku pak lze dovodit, že zaměstnanci uvedení v § 192 ZSS tuto povinnost nemají, neboť jejich služební poměr ze zákona skončí uplynutím doby určité, a niž byli do služebního poměru přijati.

Lze však dovodit, že na jejich žádost by jim (na náklady služebního úřadu)

vykonání úřednické zkoušky mělo být umožněno. I v opačném případě byste však obecnou část úřednické zkoušky mohla na vlastní žádost, avšak také na vlastní náklady, složit v režimu § 35 odst. 3 ZSS jako osoba, která není ve služebním poměru státního zaměstnance, avšak splňuje podmínky přijetí do něj. Obdobně totiž bude postupováno i vůči státním zaměstnancům, kteří chtějí složit úřednickou zkoušku nebo její část (typicky v případech, že státní zaměstnanec bude chtít vykonat další zvláštní část úřednické zkoušky pro obor státní služby, k jehož výkonu nebyl na služební místo zařazen či jmenován). Cena obecné části úřednické zkoušky byla stanovena služebním předpisem náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 4 ze dne 24. července 2015 na 500 Kč.

Nejsem státním zaměstnancem, momentálně jsem na rodičovské dovolené z pracovního místa v soukromém sektoru. Po ukončení rodičovské dovolené se budu ucházet o pozici ve státní správě. Chci mít složenou úřednickou zkoušku, abych měla výhodu na trhu práce. Je možné požádat o složení úřednické zkoušky (či alespoň její první části), případně budu ji muset zaplatit?

K vašemu dotazu k možnosti vykonat úřednickou zkoušku sdělujeme, že v případě, že se chcete ucházet o pozici ve státní službě, která bude v režimu zákona o státní službě, budete muset úspěšně projít výběrovým řízením na obsazení volného služebního místa. V souvislosti s tím vám vznikne povinnost vykonat úřednickou zkoušku, která má dvě části: obecnou část (shodná pro všechny obory služby) a zvláštní část (pro konkrétně vykonávaný obor státní služby). Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, rovněž umožňuje konat úřednickou zkoušku pro daný obor státní služby i před vznikem služebního poměru, a to za podmínek uvedených v § 35 odst. 3 zákona o státní službě. V takovém případě musí žadatel splňovat podmínky pro přijetí do služebního poměru podle § 22 a § 25 odst. 1 zmíněného zákona. Pokud tedy chcete, můžete se přihlásit na úřednickou zkoušku pro konkrétní obor státní služby, ve

kterém budete mít zájem v budoucnu vykonávat službu. Upozorňujeme, že v tomto případě náklady na vykonání úřednické zkoušky nese žadatel.

Ráda bych vás požádala o konzultaci zkušební otázky č. 102. V preambuli Listiny základních práv a svobod jsou deklarovány: a) Zásadní hodnotová východiska, na kterých stojí Česká republika c) Základní práva týkající se osobní svobody člověka

Protože jde o Listinu základních práv a svobod, volila bych odpověď c). Ale váhám i nad odpovědí a). Mohu poprosit o správnou odpověď a zdůvodnění?

Na vaši žádost o konzultaci testové otázky č. 102 z obecné části úřednické zkoušky podle zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě, sdělujeme, že neposkytujeme správné odpovědi. K přípravě uchazečů na vykonání úřednické zkoušky je na internetové stránce statnisluzba.cz uveden seznam odborné literatury k samostudiu.

Jelikož jsem povinna skládat úřednickou zkoušku, posílám několik dotazů k tomuto tématu:

- 1) Zkouška se skládá ze dvou částí – obecné a zvláštní. Jsem povinna skládat obě tyto části?
- 2) Musím složit poplatek za složení zkoušky – na jakou částku byl tento poplatek stanoven?
- 3) V případě, že bych byla povinna skládat zvláštní část této zkoušky, budou k dispozici nějaké materiály, ze kterých je možno čerpat?
- 4) Budou k dispozici správné odpovědi na otázky v obecné zkoušce?
- 5) Podle jakého vzorce došlo k rozdělení do dvou skupin – kdo musí vstoupit a kdo naopak nesmí vstoupit do služebního poměru?
- 6) Jak bude hodnocena účast ze strany zaměstnavatele, tedy zda je nutné si vzít dovolenou, neplacené volno či bude nutno dobu strávenou mimo pracovní objekt napracovat?
- 7) Bude umožněno nějaké studijní volno?

K dotazům sdělujeme následující
Ad 1) Úřednickou zkoušku skládá každý státní zaměstnanec z obou částí

(§ 35 odst. 1 a § 36 odst. 1 zákona o státní službě). Nicméně přechodná ustanovení zákona o státní službě upravují povinnost stran konání úřednické zkoušky odlišně, a to u těch zaměstnanců, kteří byli v pracovním poměru k 1. 7. 2015. Jste-li zaměstnancem v pracovním poměru na dobu neurčitou a neplníte-li podmínku podle ustanovení § 190 odst. 1 písm. d), vztahují se na vás ustanovení § 191 odst. 1 a 3 zákona o státní službě, z nichž vyplývá, že budete konat pouze obecnou část úřednické zkoušky.

Ad 2) V případě, že máte povinnost s ohledem na ustanovení § 35 odst. 1 zákona o státní službě vykonat úřednickou zkoušku v oboru státní služby, k jehož výkonu jste byla na služební místo zařazena či jmenována, nebo podle ustanovení § 191 odst. 3 zákona o státní službě vykonat pouze obecnou část úřednické zkoušky, potom takovou zkoušku nehradíte.

Stejně zkoušku nehradí státní zaměstnanci ve služebním poměru na dobu určitou podle § 192 zákona o státní službě anebo zaměstnanci, kteří podle § 178 vykonávají v pracovním poměru na dobu určitou činnosti na dočasně neobsazeném služebním místě.

Ostatní uchazeči o vykonání úřednické zkoušky si v souladu s ustanovením § 35 odst. 3 zákona o státní službě hradí náklady na její vykonání sami; výše částky je stanovena služebním předpisem náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 4 ze dne 24. července 2015, kterým se stanoví výše paušální částky nákladů spojených s vykonáním úřednické zkoušky.

Ad 3) S ohledem na váš dotaz vycházíme z předpokladu, že jste dosavadním zaměstnancem ve smyslu ustanovení § 191 zákona o státní službě, a proto s odkazem na ustanovení § 191 odst. 3 zákona o státní službě jste povinna vykonat pouze obecnou část úřednické zkoušky. V souladu s ustanovením § 196 odst. 2 vystaví služební orgán osvědčení o úspěšném vykonání zvláštní části úřednické zkoušky pro příslušný obor státní služby. Zkušební otázky k obecné části úřednické zkoušky, zkušební otázky ke všem oborům státní služby i seznamy odborné literatury vhodné k přípravě na konání úřednické zkoušky jsou k dispo-

zici na stránkách Ministerstva vnitra statnisluzba.cz.

Ad 4) Odpovědi na otázky k obecné části úřednické zkoušky zveřejněny nejsou, nicméně zveřejněny jsou u každé otázky tři varianty testových odpovědí, z nichž jen jedna je správná. K dispozici je zveřejněn i seznam odborné literatury ke studiu.

Ad 5) Ustanovení § 5 zákona o státní službě stanoví, jaké činnosti zahrnuje státní služba. Za účelem zajištění řádného výkonu všech těchto činností došlo systemizací k 1. 7. 2015 k vyčlenění těch pracovních míst, na nichž jsou vykonávány činnosti podle § 5 zákona o státní službě, a jsou tedy místy služebními. Je-li vaše místo systemizováno jako služební, zjistíte u svého nadřízeného či personalisty. Nepožádáte-li o přijetí do služebního poměru, smíte nadále vykonávat činnosti v pracovní-právním režimu, nejdéle však pouze do zákonem stanoveného termínu, tedy do 30. června 2017 (§ 190 odst. 4 zákona o státní službě).

Ad 6) Konání úřednické zkoušky pro obor státní služby, k jehož výkonu byl státní zaměstnanec zařazen či jmenován, je výkonem služby.

Ad 7) V souvislosti s přípravou na konání úřednické zkoušky lze využít ustanovení § 108 zákona o státní službě. V takovém případě je nutné požádat služební orgán o vydání rozhodnutí ve věci povolení volna k individuálním studijním účelům. Žádost může být podána volnou formou, nicméně je důležité ji náležitě odůvodnit (prohloubení vzdělání, na které má právo každý státní zaměstnanec podle § 79 odst. 2 písm. d).

Mám dotaz, zda má dosavadní zaměstnanec ve státní správě, který napoprvé neudělá obecnou část úřednické zkoušky a druhý bezplatný pokus také ne, ještě možnost zaplatit si sám další třetí a další opravný pokus, aniž by mu v souvislosti opravné neúspěšné zkoušky skončil i pracovní poměr.

Státní zaměstnanec ve služebním poměru podle zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě, přijatý do služebního poměru na dobu určitou podle § 191 zákona, má povinnost nejpozději do 30. 6. 2017 úspěšně vykonat obecnou část úřednické zkoušky (zvláštní část

úřednické zkoušky mu je přiznána právní fikcí podle § 196 odst. 2 zákona). Odpověď na podstatu vašeho dotazu dává přímo ustanovení § 191 odst. 1 zákona, neboť platí, že služební poměr takového stávajícího zaměstnance končí posledním dnem kalendářního měsíce, v němž nevykonal úspěšně ani opakovanou úřednickou zkoušku (viz § 40 zákona), tedy v daném případě její obecnou část. Takovému skončení služebního poměru nemůže zabránit ani případné pozdější úspěšné vykonání obecné části úřednické zkoušky na vlastní náklady podle ustanovení § 35 zákona, které je v principu možné a počet placených pokusů zde není omezen. Pro úplnost uvádíme, že ukončení služebního poměru z důvodu nevykonání úřednické zkoušky ani opakované úřednické zkoušky není do budoucna překážkou jeho opětovného vzniku v případě úspěšného absolvování vyhlášeného výběrového řízení na obsazení volného služebního místa.

Nesplňuji praxi z hlediska let a musím vykonat obecnou část úřednické zkoušky. Chtěla jsem se informovat, zda mi mohou být uznány vykonané předměty v rámci vysokoškolského studia. Mám vystudovaný obor veřejná správa a regionální rozvoj. V rámci studia jsem splnila předměty, například politický život v regionech a obcích, veřejná správa, strategický management, projektové řízení ve veřejné správě, správní právo hmotné a procesní, veřejné a soukromé právo a další. Splněné předměty mohu doložit dodatkem k diplomu.

Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, v § 36 odst. 4 stanoví, že za rovnocennou obecné části úřednické zkoušky se považuje obecná část zkoušky zvláštní odborné způsobilosti úředníka územního samosprávného celku. Musí se však jednat o skutečně vykonanou zkoušku, nikoli o zkoušku uznanou (například na základě doloženého vysokoškolského diplomu). V případě státních zaměstnanců zákon o státní službě, na rozdíl od zákona o úřednících územních samosprávných celků, takovou možnost nepřipouští. ■